

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ ΟΘΩΝΑ (1833-1862)

Κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα, το ελληνικό κράτος ασχολήθηκε σοβαρά με το ζήτημα της αποκατάστασης των προσφύγων. Αυτή η παρουσίαση εξετάζει τις προσπάθειες και τις προκλήσεις που αντιμετώπισε η Ελλάδα στην προσπάθειά της να ενσωματώσει και να υποστηρίξει τους πρόσφυγες κατά τη διάρκεια αυτής της κρίσιμης περιόδου της ιστορίας της.

Vasilis Varsamopoulos

Η πρόνοια για τους πρόσφυγες κατά την Οθωνική περίοδο

Ίδρυση νέων προσφυγικών συνοικισμών

Το κράτος εξέδωσε σειρά διαταγμάτων για την ίδρυση νέων προσφυγικών συνοικισμών, αποκαλύπτοντας τις προθέσεις της πολιτείας για την ενίσχυση της εθνικής συνοχής.

Αξιοποίηση μορφωμένων προσφύγων

Το οθωνικό κράτος προσέβλεψε στο προσφυγικό στοιχείο, καθώς οι μορφωμένοι πρόσφυγες, κυρίως της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης, κάλυπταν καλύτερα τις ανάγκες της κρατικής διοίκησης.

Δραστηριοποίηση προσφυγικών ομάδων

Κατά την περίοδο αυτή, δραστηριοποιήθηκαν ιδιαίτερα οι Χίοι, οι Ψαριανοί, οι Μακεδόνες και οι Κρήτες πρόσφυγες για την αποκατάστασή τους.

Αποκατάσταση Χίων προσφύγων

Παραχώρηση γης

Στους Χίους πρόσφυγες παραχωρήθηκε το 1835 ο δεξιός τομέας της σχεδιαζόμενης πόλης του Πειραιά, για να κτίσουν εκεί τα σπίτια τους.

Σημασία της απόφασης

Η απόφαση αυτή αποτέλεσε σημαντικό βήμα για την αποκατάσταση των Χίων προσφύγων και την ενσωμάτωσή τους στη νέα ελληνική πραγματικότητα.

Ανάπτυξη του Πειραιά

Η εγκατάσταση των Χίων συνέβαλε στην ανάπτυξη του Πειραιά ως σημαντικού λιμανιού και εμπορικού κέντρου.

Αποκατάσταση Ψαριανών προσφύγων

1

Προηγούμενες προσπάθειες

Είχαν γίνει κρατικές παρεμβάσεις για την ίδρυση συνοικισμού των Ψαριανών στην Ερέτρια, αλλά δεν απέδωσαν, περισσότερο λόγω διαφωνιών για τη θέση και τη διανομή των οικοπέδων.

2

Ανταπόκριση της κυβέρνησης

Στο αίτημα των Ψαριανών ανταποκρίθηκε η κυβέρνηση το 1836.

3

Παραχώρηση γης

Δινόταν για οικοδόμηση όλη η παραθαλάσσια περιοχή της Ερέτριας και παρέχονταν στο δήμο Ψαριανών το δικαίωμα να διαχειριστεί ελεύθερα την εθνική γη του συνοικισμού.

Αποκατάσταση Μακεδόνων προσφύγων

1

Αρχική εγκατάσταση

Οι Μακεδόνες πρόσφυγες βρίσκονταν αρχικά στην Ελευσίνα.

2

Αίτημα για νέο συνοικισμό

Ζήτησαν και πέτυχαν να ιδρύσουν συνοικισμό στη Στερεά Ελλάδα, στην περιοχή της Αταλάντης.

3

Ίδρυση "Νέας Πέλλας"

Ο συνοικισμός τους πήρε το όνομα «Νέα Πέλλα» και εκεί εγκαταστάθηκαν αρχικά 70 οικογένειες.

Αποκατάσταση Κρητών προσφύγων

Μήλος

Εκδόθηκαν διατάγματα που προωθούσαν το συνοικισμό των Κρητών προσφύγων στη Μήλο.

Μεσσηνία

Πρωθήθηκε η εγκατάσταση Κρητών προσφύγων στην περιοχή της Μεσσηνίας.

Αργολίδα

Η Αργολίδα ήταν επίσης μία από τις περιοχές όπου πρωθήθηκε ο συνοικισμός των Κρητών προσφύγων.

Προσπάθειες αποκατάστασης Σουλιωτών και Ηπειρωτών

1837

Αποφασίστηκε η ίδρυση συνοικισμού Σουλιωτών στο Αντίρριο, η οποία όμως δεν πραγματοποιήθηκε.

Μετά το 1840

Άλλοι Ηπειρώτες και Σουλιώτες εγκαταστάθηκαν στη Ναύπακτο.

1

2

3

1840

Σοβαρότερη φαίνεται ότι ήταν η προσπάθεια ίδρυσης ενός συνοικισμού Ηπειρωτών στην Κυλλήνη.

Άλλες προσπάθειες αποκατάστασης προσφύγων

Κάσιοι πρόσφυγες

Το 1838, οι Κάσιοι πρόσφυγες υπέβαλαν αίτημα ίδρυσης συνοικισμού, επιδιώκοντας να μεταναστεύσουν στην Αμοργό.

Μανιάτες

Ιδρύθηκε συνοικισμός Μανιατών στο Πεταλίδι της Μεσσηνίας.

Υδραίοι

Οι Υδραίοι εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά.

Καρύστιοι

Αργότερα, οι Καρύστιοι εγκαταστάθηκαν στην Οθωνούπολη της Εύβοιας.

Η διαμάχη αυτοχθόνων και ετεροχθόνων

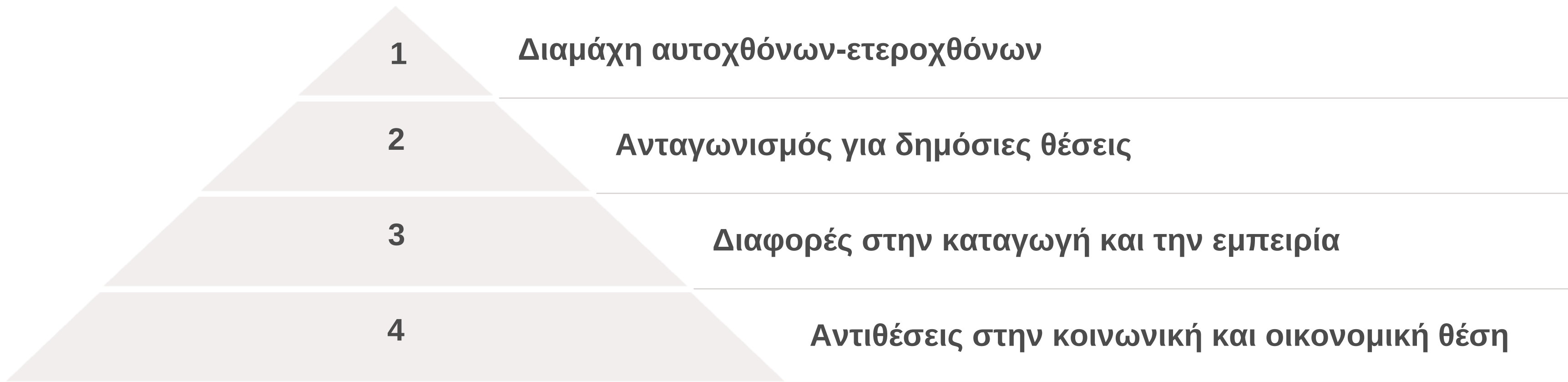
Αντιδράσεις στην αποκατάσταση προσφύγων

Οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου κατά τα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου προκάλεσαν αντιδράσεις. Η παρουσία μορφωμένων προσφύγων σε δημόσιες θέσεις και η διάκρισή τους στην πολιτική ζωή προκάλεσαν μεγάλη δυσφορία στους άλλους Έλληνες.

Κατηγορίες κατά των προσφύγων

Κατηγορούσαν τους ομογενείς πρόσφυγες γενικά, επειδή διαπίστωναν ότι, ενώ αυτοί είχαν αγωνιστεί για να απελευθερώσουν τη χώρα, παραγκωνίζονταν τώρα από τους νεοφερμένους.

Βαθύτερος ανταγωνισμός μεταξύ αυτοχθόνων και ετεροχθόνων

Η στάση αυτή υποδήλωνε την ύπαρξη ενός βαθύτερου ανταγωνισμού, τον οποίο προκαλούσε η συνύπαρξη του ντόπιου ελληνικού στοιχείου (αυτόχθονες) και του προσφυγικού, αλλά ομογενούς (ετερόχθονες).

Η διαμάχη στην Εθνοσυνέλευση του 1843-1844

1

Σεπτέμβριος 1843

Το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη στις θυελλώδεις συζητήσεις της Εθνοσυνέλευσης που συνήλθε μετά την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843.

2

Ιανουάριος 1844

Η κύρια κρίση ξέσπασε με την έναρξη της συζήτησης για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων και ειδικά για το άρθρο που καθόριζε τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη.

3

Αφορμή της διαμάχης

Αφορμή ήταν πρόταση που υποβλήθηκε στην Εθνοσυνέλευση και η οποία ζητούσε την απομάκρυνση από δημόσιες θέσεις όλων αυτών που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα μετά την Επανάσταση, περιορίζοντας τις θέσεις απασχόλησης για τους αγωνιστές και τις οικογένειές τους.

Οι θέσεις των αντιμαχόμενων πλευρών

Υπέρ των αυτοχθόνων

- Απαίτηση για συνταγματική απαγόρευση της κατάληψης δημόσιων θέσεων από τους ετερόχθονες
- Απόλυση όσων ετεροχθόνων ήδη κατείχαν δημόσιες θέσεις

Υπέρ των ετεροχθόνων

- Εναντίωση σε κάθε συνταγματική ρύθμιση που θα καθιέρωνε διακρίσεις μεταξύ Ελλήνων
- Υποστήριξη της ισότητας όλων των Ελλήνων ανεξαρτήτως καταγωγής

Το Β' ψήφισμα για τους δημόσιους υπαλλήλους

1

Αυτόχθονες της ελληνικής επικράτειας

Όσοι αγωνίσθηκαν στην ελληνική επικράτεια μέχρι το τέλος του 1827 ή ήρθαν και εγκαταστάθηκαν κατά την ίδια περίοδο.

2

Συμμετέχοντες στην Επανάσταση

Όσοι αποδεδειγμένα συμμετείχαν σε πολεμικά γεγονότα της Επανάστασης μέχρι το 1829.

Το θέμα της στελέχωσης του δημοσίου -τα προσόντα δηλαδή του δημοσίου υπαλλήλου- ρυθμίστηκε με το Β' ψήφισμα, που όριζε ποιοι μπορούσαν να είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

Το ζήτημα της εκλογής βουλευτών

1

Θέση ετεροχθονιστών

Υποστήριζαν τη συνέχιση της ιδιαίτερης εκπροσώπησης των εγκατεστημένων στην Ελλάδα ομογενών ως ξεχωριστών ομάδων.

2

Θέση αυτοχθονιστών

Πρότειναν την ενσωμάτωση των ετεροχθόνων εκλογικά στις επαρχίες που ζούσαν, τερματίζοντας ένα διαχωρισμό του παρελθόντος που δεν είχε νόημα.

3

Συμβιβαστική λύση

Επιτράπηκε στους πρόσφυγες/ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή, εφόσον είχαν στο μεταξύ ιδρύσει χωριστό συνοικισμό με επαρκή πληθυσμό.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΤΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγίας καὶ
Ἀδιαίρετου Τριάδος.

Καὶ τρίτον ἤδη τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος,
εἰς Ἐθνικὴν Συνέλευσιν συναγμένον, κηρύτ-
τει διὰ τῶν νομίμων πληρεξουσίων του
ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν πολιτι-
κὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν, καὶ
συσταίνει τὰς ἐξῆς Δεμελιῶδεις ἀρχὰς
τοῦ πολιτεύματός του.

Κεφ. Α'.

Περὶ Θρησκείας.

1. Καθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαγγέλλε-

Συνέπειες και αντίκτυπος της διαμάχης

1	Έντονες λαϊκές αντιδράσεις
2	Περιορισμός δικαιωμάτων ετεροχθόνων
3	Διεθνές ενδιαφέρον
4	Ανάδειξη προβλημάτων συμβίωσης

Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων στην Εθνοσυνέλευση έδειξε τη βαθύτερη διάσταση που υπήρχε στην κοινωνία της εποχής. Το πρόβλημα απασχόλησε έντονα την κοινή γνώμη, ενώ προσέλκυσε το ενδιαφέρον και του ξένου παράγοντα. Ιδιαίτερα το ζήτημα για τη χωριστή κοινοβουλευτική αντιπροσώπευση των ετεροχθόνων προκάλεσε τις διαμαρτυρίες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Το βέβαιο είναι ότι με τη διαμάχη αυτή αναδείχθηκαν τα προβλήματα συμβίωσης του ντόπιου ελληνικού και του νεοφερμένου ομογενούς στοιχείου στο μικρό νεοσύστατο κράτος.